

The Talmud of Babylonia. An American Translation. Chicago/Atlanta 1984nn (Ed. J. Neusner).

Der babylonische Talmud. Berlin 1929–1936. Übertragen durch Lazarus Goldschmidt. 12 dílů.

Talmud bavli. The Schottenstein Edition. The Gemara: The Classic Vilna Edition, with an annotated interpretative elucidation, as an aid to Talmud study. Mesora Publications, Ltd., Brooklyn, NY (General Editor R. Hersh Goldwurm zc"l).

### Vybrané texty s překlady

BERGLER, Siegfried: Talmud für Fortgeschrittene: ein Werkbuch. Hannover, Lutherisches Verlagshaus 1993.

STEMBERGER, Günter: Der Talmud. Einführung — Texte — Erläuterungen. Drittedurchgesehene Auflage. München, Verlag C. H. Beck 1994.

Der Talmud. Ausgewählt, übersetzt und erklärt von Reinhold Mayer. Sonderausgabe. München, Orbis Verlag Genehmigte 1999.

## ORTOGRAFIE

### ⚭ Alef

Kromě své funkce jako souhlásky (ráz) slouží zpravidla jako mater lectionis vokálu kamece, a to:

1) Na konci slov, kde nahrazuje konsonant ך, který je obvyklý v této úloze v hebrejštině. Je tomu tak:

a) v některých tvarech sloves *tertiaef infirmae*, kde konsonant ⚭ nahrazuje původní ך, ne však konsekventně, jako je tomu v hebrejštině. V aramejštině b.T. vedle sebe zpravidla existuje i tvar s konsonantem jod na třetím místě kořene, např.: ךׁ/ךׁׁׁ, ךׁׁׁׁׁ apod.,

b) v perfektu 3. os. sg. f., kde se vyskytuje vedle konsonantu ך (viz paradigmata a příklady uvedené pod konsonantem ך),

c) v sg. participia fem., kde se vyskytuje vedle konsonantu ך (viz paradigmata a příklady uvedené pod konsonantem ך),

d) za takový případ lze považovat i tvary statu determinatu zakončené konsonantem ⚭ sloužící jako mater lectionis vokálu kamac, např. ךׁׁׁׁׁ, ךׁׁׁׁׁׁ, ךׁׁׁׁׁׁׁ apod. (viz Morfologie jmen, str. 60–63),

e) ojedinele může nahrazovat *he s* mapikem (ך) ve významu suffixu 3. os. sg. f., např.: ךׁׁׁׁׁ místo korektnějšího ךׁׁׁׁׁ, obojí je infinitiv pa'elu se suffixem 3. os. sg. f. s významem *prodat jí*. Náhrada *he s* mapikem *alefem* svědčí o tom, že započal proces nevyslovování *he s* mapikem, který je plně realizován v moderní hebrejštině.

2) Uprostřed slov, např.: ךׁׁׁ *kdo*

V tomto použití však pravopis konsonantu ⚭ kolísá, např.:

ךׁׁׁׁׁ *mesana*      bota

ךׁׁׁׁׁ

ךׁׁׁׁׁׁ *manej*      nádoby, nástroje

ךׁׁׁׁׁ

Avšak vždy je psán ve slovech:  
 מַטָּן *matan* dvě stě  
 שְׂמָלָה *smala* levý  
 a to i v případech, kdy zastupuje konsonant *ajin*:

Může nahrazovat konsonant *ע* např.:  
 מָטָל *mátal* místo הוֹלַעֲנָה (Šab. 110b aj.) šarlatová barva  
 מָדָה *mádah* místo עַד־הֶעֱרַךְ hebr. עַד־שֵׁ עַד־הֶעֱרַךְ  
 מָה *máh* místo hebrejského לְ-עַל- nebo dativního לְ-  
 (v tomto případě je připojováno jako prefix k následujícímu slovu a v konsonantu, který následuje, stojí, pokud je to možné, dageš, např.:  
 בְּנֵי־הַבְּרָיָה מֵי־בְּנֵי־הַבְּרָיָה Ban'a je u brány.  
 מֵי־בְּנֵי־הַבְּרָיָה místo hebrejského יְדֵי־עַל־הַבְּרָיָה prostřednictvím, skrze)

Diftong *-aj* jako zakončení některých tvarů skupiny sloves *tertiaef infirmae* je vedle *'* - vyjádřen i pomocí *'N*-. Jedná se o následující formy:

a) nominální forma od konjugace *pa'al*:

בָּנֵי *banaj* stavitel

b) 1. a 3. os. sg. f. pf.

בְּעֵי (בְּעֵי) *be'aj* ptala jsem se  
 בְּנֵי *benaj* stavěla jsem  
 חָזֵי *chazaj* viděla jsem, ona viděla

c) imp. sg. f.

חָדֵי *chadaj* raduj se! (f.)

d) pronominální sufix 1. os. sg. u jmen

שְׂמַי *šemaj* moje jméno

e) konsonant *'* může nahrazovat někdy i uprostřed slov, jako je tomu např. ve tvarech slovesa קוּם:

pe'al part. sg. m. קוּמָהּ oproti sg. f. קוּמֵי  
 pa'el part. akt. se suf. zájm. 1. os. קוּמֵי־כֵּן oproti part. akt. se suf. 2. os. קוּמֵי־כֵּן.

Odpadá v částici קָ *ka* pokud se píše s následujícím slovem dohromady, např.:

קָתַנִּי *katanej* učí (mišnu nebo barajtu)

קָאֵמַר *ka'amar* říká

(Tato částice, která má, pokud není se slovem těsně spojena, tvar קָ *ka* vznikla zkrácením participia קָאֵמַר *ka'em* od slovesa קוּם *kum*, viz paradigma, str. 200.)

## ב Bejt

1) Může přejít ve *vav*, např.:

צָבַת - צָוַת *cevat*

spojit, připojit

2) Na konci slova někdy odpadá, např.:

הוּ *tu* (z tvaru הוּב *tuv*, hebr. שׁוּב *šuv*) znovu, opět

3) Na konci slova někdy odpadá a je nahrazeno konsonantem *alef*, např.:

נֶשֶׂא *neša* (z tvaru נֶשֶׂאֵב *nešav*) vál, foukal (Ta'a. 24a)

## ד Dalet

1) Nahrazuje hebrejský konsonant *zajin*, např.:

aram. דְּהַב *dehav* zlato

hebr. דָּהָב *zahav*

aram. דְּכַר *dechar* pamatoval si

hebr. דָּכַר *zachar*

## ה He

1) V poslední slabice na konci slova jako *mater lectionis* zůstává zpravidla zachována pouze v případech, kdy jí předchází *alef*, jinak je nahrazena *alefem* (arov. výklad ke konsonantu *alef*, /1/), např.:

aram. חַקְלָאָה *chakla'a* sedlák

hebr. חַקְלַיָּה *chaklaja*

hebr. חַקְלַיָּה *chaklaj*

aram. גִּנָּאָה *gina'a* zahradník (Šab. 110b, BM 64a)

hebr. גָּנָן *ganan*

aram. אַרְמָאָה *arama'a* pohan

hebr. אֲרָמִי, גּוֹי *arami, goj*

מֵאָה *mea* sto

2) Méně často se konsonant *he* vyskytuje ve statu absolutu sg. feminina, např.:

מִלָּה *mila* slovo, věc

מִלְתָּא *milta* (pozdější tvar)





## ש Sin

1) Konsonant ש se udržel jen v některých slovech, např.:

עִשְׂבָּא	isba	bylina (BB 74b)
שָׁבַע	sava	sytý (Suka 49b aj.)
שְׂמָאלָא	smala	levá ruka, levička
שִׁיפְתָא	sifta	ret, okraj
שָׂקָא	saka	pytel

2) Převládá však pravopis s konsonantem ס, bez ohledu na to, zda je v kořeni původní ס nebo ש. Svědčí to o tom, že nebyl rozdíl v jejich výslovnosti. Např.:

סָגִי	sagi	četný, mnohý, mnoho
סוּם סִים	sim	položit
סִיטְרָא	sitra	znamení
אִסְתַּכַּל	istakal	díval se na něco, pozoroval

3) Někdy se vyskytují oba druhy psaní, např.:

בִּישְׂרָא, בִּסְרָא	bisra	maso
עֶשֶׂר, עֶשְׂרָה	asar, asra	deset
עֶשְׂרִין	esrin	dvacet

naproti tomu ale:

חַד סַר	chad sar	jedenáct (složeno z jedna — deset)
שַׂטָּנָא, סַטְנָא	satana	d'ábel, satan (Šab. 32a, Men. 62a aj.)
סְנִי	sni	nenáviděný (pt. ps. sg. m.)
סְנֵי	sane(j)	nenávidící (pt. akt. sg. m.)
שַׁנְאָה	san'a	nenávidící (pt. akt. sg. f.)

## ת Tav

1) Tento konsonant odpovídá v některých případech hebrejskému konsonantu ש šin, např.:

aram.	תּוֹר, תּוֹרָא	tor	býk
hebr.	שׁוֹר	šor	
aram.	תְּלַת	telat	tři (f.)
hebr.	שְׁלוֹשׁ	šaloš	

2) V případech tzv. metathese (přesmyknutí konsonantů), k níž v aramejštině dochází u konjugací itpe'el (itpe'il) a itpa'al se konsonant -ת- v prefixu -ת- (ת') v případě, že po něm následuje jako první kmenový konsonant ל, mění na konsonant ד a v případě, že prvním kmenovým konsonantem je צ, mění se na ט, např.: אֲצַרְיָכִי (kořen צָרַךְ), *potřeboval jsem* (viz paradigmata str. 128–129, 131, 134–135).

## JMÉNA

### Zájmena

V aramejštině b.T. existují následující druhy zájmen:

- 1) osobní samostatná  
sufigovaná
- 2) ukazovací
- 3) vztažná
- 4) přivlastňovací samostatná  
sufigovaná
- 5) tázací
- 6) neurčitá
- 7) zvrtná

### Morfologie

#### Zájmena osobní

V aramejštině b.T. existují dva druhy osobních zájmen. První z nich jsou osobní zájmena používaná samostatně, stejně jako v hebrejštině. Druhá z nich jsou osobní zájmena sufigovaná.

Sufigovaná zájmena mohou být připojována ke jménům a ke slovesným tvarům a předložkám. U jmen nabývají sufigovaná zájmena význam přivlastňovacích zájmen (viz nominální flexe, str. 63 a paradigma str. 67nn).

U slovesných tvarů mají významů několik:

- a) u perfekta a imperfekta nabývají významu přímého objektu (osobního zájmena ve 4. pádu);